

MAIJA HEIKKILÄ

Kommunikaation rautaesirippu

Kanada ennen lokakuuta 2015

Maailman uutismassassa loistivat sateenkaarenväriset vaahteranlehdet, kun Kanadan pääministeri Justin Trudeau juhli Toronton pride-tapahtumassa heinäkuun 3. päivänä¹. Liberaalipuolueen vaalivoiton jälkeen Trudeaun sanoista ”koska on vuosi 2015” tuli Kanadan politiikan iskulause ja maan avoimesta, ympäristö- ja vähemmistökeskeisestä politiikasta koko maailman positiivisen uutisoinnin lemmikki². Siksi kahvikupit laskeutuivat työpöydille jäätävän hitaasti *Nature*-tiedelehden uutisoitua keväällä Kanadan omaan tiedeyhteisönsä kohdistamasta ”yhdeksän vuoden sensuurista” pääministeri Stephen Harperin konservatiivihallituksen vallan alla³. Me itsestäänselvyysien kasvatit emme oikein edes käsitä, mitä sananvapauden rajoittaminen voi tarkoittaa. Eivät käsittäneet kanadalaisetkaan.

Astuessani tammikuussa 2007 Kanadan maankamaralle sen kantama yhteiskunta näyttäytyi auliina, sivistyneenä ja suvaitsevaisena. Tutkimusryhmässämme tutkittiin ilmaston- ja ympäristönmuutoksia kanadalaisille niin rakkailla pohjoisilla alueilla. Työn siemeniä jaettiin avoimesti ylös, alas ja vierelle. Joka puolelta kumpuava hyväsydämys heijasteli moninaisuutta kunnioittavan Kanadan ydintä.

Ensimmäisen kerran hämmästyin, kun ryhmäämme johtanut professori mainitsi kansallisesta ilmastorapor-

tista, jonka valmistuminen ja johtopäätökset oli pitkään täytynyt pitää salassa. Syyskuussa 2010 *Nature*ssa julkaistiin valtion puuttumisesta tutkijoiden sananvapauteen kolumni, johon moni ei kiinnittänyt huomiota⁴. Kahden vuoden kuluttua työskentelin jo toisessa provinsissa, kun alkoi rytistä: kokonaisia instituutteja ja tutkimusasemia suljettiin, moni läheinen jäi vaille työpaikkaa. Maailman kenties tunnetuin ja pitkäaikaisin makean veden koalue Experimental Lakes Area lakkautettiin, ja sen juuri uusitut laboratoriotilat autioituivat⁵. Myös maan pohjoisimmalla tutkimusasemalla PEARLilla oli

”Ympäristöriskejä koskeva todistusaineisto pyrittiin pitämään poissa julkisuudesta.”

sama kohtalo⁶. Valtion kalan- ja merentutkimuslaitoksen työntekijöistä suuri osa menetti työnsä kalastuslain muutoksen seurauksena, kun vesiympäristön suojelusta tuli toissijaista⁷. Tutkijoista tuli pakolaisia, jotka karkasivat rajojen taakse tekemään työtään. Keväällä 2012 ystäväni tapasi väitöstyön ohjaajansa kahvilassa, sillä valtion työntekijöitä oli kielletty osallistumasta suureen kansainväliseen konferenssiin.

Stephen Harperin kaudella (2006–2015) Kanadan ensisijainen tavoite oli talouskasvu, ja tätä tavoitetta pyrittiin toteuttamaan erityisesti hyödyntämällä Albertan öljyhiikkakenttiä. Teollisuuden projektien nopeuttamiseksi ympäristösäädöksiä höllennettiin. Harperin budjetissa korostettiin tutkimuksen strategista merkitystä ja tutkimusprojektien yhteistyötä teollisuuden kanssa⁸, mikä muistuttaa erehdyttävästi tämänhetkistä kotimaista tiedepolitiikkaa. Vuonna 2011 Kanada vetäytyi Kioton sopimuksesta⁹. Julkisuudessa vähäpuheinen Harper kommentoi: ”Olen sanonut monta kertaa, että ilmastonmuutos on suuri ongelma maailmassa.”

Mahdollinen ympäristöriskejä koskeva todistusaineisto pyrittiin pitämään poissa julkisuudesta: valtion tutkijoiden tuli pyytää erillinen lupa puhuakseen medialle, ja usein pyynnöt evättiin¹⁰. Tutkijoiden lisäksi myös journalistit kärsivät Harperin politiikasta, sillä vaiennetulta tiedeyhteisöltä ei saanut tietoa ympäristön tilasta tai hallituksen toimien vaikutuksista siihen. Harperin kaudella Kanadan tiedeyhteisöltä vietiin YK:n

ihmisoikeuksien 19. artiklan mukainen täysi ”oikeus mielipiteen ja -sananvapauteen; johon sisältyy oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus rajoista riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoa kaikkien tiedotusvälineiden kautta”.

Heräsin lokakuussa 2015 Helsingin-kodissamme seuraamaan Kanadan parlamenttivaalien ääntenlaskentaa, maailmantuskasta turpeana. Tulosten selvitettyä aamunhaurauteen levittyi suunnaton riemu, joka jatkui yhtä lailla onnentunteella uuden pääministerin esiteltä halituksensa muutamaa viikkoa myöhemmin¹¹. Trudeaua ministereistä naisia on 15 ja miehiä 15, mukana on etnisten ja seksuaalivähemmistöjen edustajia, ensimmäisen polven maahanmuuttaja, nuoria ja kokenempia poliitikkoja. On ilmastonmuutosministeri ja tiedeministeri. Kommunikaation rautaesirippu on vedetty sivuun.

Toisen polven pääministeri Trudeau on uutistoimistojen, poliittisten bloggaajien, iltapäivälehtien – ja kanadalaisen kansan – suosikki. Valokuvauksellinen Trudeau myös nyrkkeilee, syleilee pandavauvoja ja joogaa kokouspöydällä. Ei haittaa, juhlin avoimesti mukana.

Kanadan matka on ollut raskas. Sellaiselle ei minkään sivistyneeksi kasvaneen valtion pitäisi luiskahtaa.

Vitteet & Kirjallisuus

- 1 Ashifa Kassam, Syrian Refugee Marches Beside Justin Trudeau in Canadian Pride Parade. *The Guardian* 4.7.2016. Verkossa: theguardian.com/world/2016/jul/04/syrian-refugee-marches-beside-justin-trudeau-canada-pride-parade
- 2 Ethan Lou, Trudeau Says Canada Exploring Gender-Neutral Identity Cards. *Reuters* 3.7.2016. Verkossa: reuters.com/article/us-canada-lgbt-identification-idUSKCN0ZJ0UX
- 3 Lesley Evans Ogden, Nine Years of Censorship. *Nature*. Vol. 533, No. 7601, 2016, 26–28. Verkossa: nature.com/news/nine-years-of-censorship-1.19842
- 4 Kathryn O’Hara, Canada Must Free Scientists to Talk to Journalists. *Nature*. Vol. 467, No. 501, 2010. Verkossa: nature.com/news/2010/100929/full/467501a.html
- 5 Gloria Galloway, Four Research Projects Coming to an Abrupt Halt with the ELA Closure. *The Globe and Mail* 16.3.2013. Verkossa: theglobeandmail.com/news/politics/four-research-projects-coming-to-an-abrupt-halt-with-the-ela-closure/article9846984/
- 6 Margo McDiarmid, High Arctic Research Station Forced to Close. *CBC News* 28.2.2012.
- 7 Alison Auld, Canada Fisheries Act Changes Could Harm Fish Habitat: Ecologists. *Huffington Post* 24.4.2012. Verkossa: huffingtonpost.ca/2012/04/24/canada-fisheries-act-changes_n_1450179.html
- 8 Margaret Munro, Canadian Budget Pushes Applied Research. *Nature*. Vol. 520, No. 7549, 2015, 595–596. Verkossa: nature.com/news/canadian-budget-pushes-applied-research-1.17305
- 9 Mike de Souza, Harper’s Timeline: Canada on Climate Change from 2006–2014. *DesmogCanada* 19.9.2014. Verkossa: desmog.ca/2014/09/19/harper-s-timeline-canada-climate-change-2006-2014
- 10 Jonathon Gatehouse, When Science Goes Silent. *Macleans* 3.5.2013. Verkossa: macleans.ca/news/canada/when-science-goes-silent/
- 11 Affan Chowdhry, Tu Thanh Ha & Sean Fine, The Trudeau Cabinet. *The Globe and Mail* 9.11.2015. Verkossa: theglobeandmail.com/news/politics/the-trudeau-cabinet-read-the-full-list-ofministers/article27095965/